

Izhodišča za prenovo programa

Osnovna šola za odrasle

Dopolnjena v skladu s sklepom SSIO
(Gradivo še ni lektorirano)

Delovna skupina:

Predsednica: dr. Tanja Rupnik Vec

Člani: Teja Dolgan, Brigita Gorjup, mag. Bojan Hajdinjak, dr. Borut Mikulec,
mag. Maja Radinovič Hajdič, Gregor Sepaher, Simona Vlaj Perko, Natalija Žalec

Januar 2024

Kazalo

1. Uvod	3
2. Specifike osnovnošolskega izobraževanja odraslih in aktualni izzivi	4
2.1. Specifike osnovnošolskega izobraževanja odraslih	4
2.1.1. Romi	5
2.1.2. Mladostniki	6
2.1.3. Tujci	7
2.2. Rezultati evalvacije programa Osnovna šola za odrasle	8
3 Cilji programa OŠO	11
4. Načela za prenovo programa OŠO	12
4.1. Načelo oblikovanja in izpeljave programa v skladu z andragoškim ciklom	12
4.2 Načelo enakih izobraževalnih možnosti	12
4.3. Načelo modularne zasnovanosti programa	13
4.4 Načelo odprtosti in prožnosti	13
4.5. Načelo izbirnosti	13
4.6 Načelo ustvarjalnosti.....	14
4.7 Načelo partnerstva (sodelovanja z okoljem).....	14
4. 8 Načelo kakovosti.....	14
4.9 Načelo prehodnosti	15
5 Opredelitev pojmov	15
6 Viri.....	20

1. Uvod

Izhodišča za prenovo programa Osnovna šola za odrasle (v nadaljevanju: program OŠO) so podlaga za načrtovanje oz. posodobitev obstoječega izobraževalnega programa za odrasle za pridobitev osnovnošolske izobrazbe, ki je namenjen odraslim, starim vsaj 15 let, z nedokončano osnovno šolo in izpolnjeno osnovnošolsko obveznostjo, ali pa odraslim brez ustreznih dokazil, s katerimi bi lahko dokazali primerljivost in enakovrednost že pridobljene izobrazbe s standardi znanja programa osnovne šole v Republiki Sloveniji. Ob pridobivanju izobrazbe bodo v prenovljenem programu odrasli razvijali temeljno znanje, spretnosti in kompetence (8. člen Zakona o izobraževanju odraslih (Uradni list RS, št. 6/18 in 189/20 – ZFRO; v nadaljevanju: ZIO-1) za aktivno državljanstvo, nadaljnje izobraževanje, vseživljenjsko učenje, aktivno delovanje v skupnosti, boljši položaj na trgu dela in navsezadnje za osebno rast.

Prenovljeni program OŠO želi preseči šibkosti veljavnega programa OŠO, navedene v evalvacijah programa OŠO (ACS, 2012, 2021). Evalvacija je pokazala, da program vsebinsko in organizacijsko ne upošteva dovolj raznolikih izobraževalnih in kulturnih potreb obravnavane skupine. Posledice se kažejo v slabšem doseganju ciljev, pa tudi v slabši prepoznavnosti programa.

Tudi v Resoluciji o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (v nadaljevanju: ReNPIO22–30) je poudarjeno, da je stanje na področju osnovnošolske izobrazbe odraslih skrb vzbujajoče tako glede števila in sestave vključenih kakor glede njihove uspešnosti. Zato je eden izmed izzivov ReNPIO22–30 na področju osnovnošolskega izobraževanja odraslih posodobitev izhodišč in izobraževalnega programa osnovne šole za odrasle ter zvišanje števila odraslih, ki ta program uspešno končajo.

Potrebno je prilagoditi vsebine in izvedbo programa, ki sledijo potrebam in značilnostim teh odraslih. Zaradi majhnega števila vpisanih in tistih, ki izobraževanje neuspešno končajo, so potrebne ustrezne spremembe. Vključevanje mlajših odraslih, ki niso zaključili osnovnošolskega izobraževanja, v program OŠO je nujnost, saj je to pogoj za vključitev v nadaljnje izobraževanje za pridobitev poklica in razvoj poklicne kariere. Program je namenjen tudi mlajšim odraslim (osebe do 26 leta starosti), ki so zaključili program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom. Pri odraslih, starih 26 let in več je pridobitev osnovnošolske izobrazbe pogosto ključna za večjo zaposljivost in/ali ohranitev zaposlitve.

Pričujoče gradivo je sestavljeno iz šestih poglavij. Po uvodu, v katerem je izpostavljen temeljni namen dokumenta, sledi poglavje v katerem pojasnimo specifične osnovnošolskega izobraževanja odraslih ter izzive, ki jih le-to prinaša, pri čemer upoštevamo tako rezultate dveh evalvacij OŠO kot perspektivo štirih predstavnikov vodij izobraževalnih institucij. V

tretjem poglavju ubesedimo cilje prenove, ki predstavljajo odgovor na izzive oz. poskus njihovega preseganja, v četrtem poglavju načela, ki naj jim sledijo snovalci novega programa OŠO pri načrtovanju programa. V petem poglavju so kratko predstavljeni ključni pojmi, uporabljeni v dokumentu ter v zadnjem, šestem poglavju so navedeni uporabljeni viri.

2. Specifike osnovnošolskega izobraževanja odraslih in aktualni izzivi

2.1. Specifike osnovnošolskega izobraževanja odraslih

V program OŠO se vključujejo udeleženci, ki se navkljub skupni zakonski opredelitvi med seboj pomembno razlikujejo. Trenuten program OŠO izvajalcem ne omogoča prilagajanja izobraževalnega procesa specifičnim potrebam učnih skupin in posameznikov. S prenovo programa pa se predvideva tudi sklope odprtega dela programa, ki ga izvajalec oblikuje skladno z ugotovljenimi potrebami učne skupine ali posameznika in jim tako omogoča doseganje programskih ciljev.

V programu OŠO je potrebno zagotoviti enakopraven položaj za različne posameznike in skupine odraslih, ki se vanj vključujejo. To pomeni, da je njihovim izobraževalnim potrebam treba nameniti dodatno pozornost, tako z organizacijskega kot tudi vsebinskega vidika.

Populacija odraslih v programu OŠO je zelo heterogena. Prevladujoča področja neenakosti so: socio-ekonomska, kulturna, družinska, psihološka – ta pa prinašajo različne možnosti in priložnosti.

Kategorije udeležencev programa OŠO se lahko oblikujejo po starosti, kulturni, etnični in nacionalni pripadnosti, jezikovnih posebnostih ali pa skozi posebne potrebe, ki so bile udeležencem diagnosticirane v osnovni šoli (težave z duševnim zdravjem, diagnosticirane osebnostne motnje, specifične učne težave, gibalna in druga telesna oviranost ipd.). Vsi pa potrebujejo celostno obravnavo, ki upošteva njihove potrebe in posebnosti. Večje ciljne skupine, pri katerih je potrebno del programa prilagajati skladno z njihovimi potrebami so: Romi, priseljenci, mlajši odrasli (osebe do 26 leta starosti), brezposelni odrasli, zaposleni odrasli, osebe na prestajanju zaporne kazni, pa tudi osebe s posebnimi potrebami.

Izvajalec nima možnosti dela programa pripraviti posebej za učno skupino ali posameznika, vanjo pa vključiti tudi ponudbo programov ali učnih oblik, ki jih v okolju že izvaja in za katere meni, da bi udeležence podprli pri doseganju ciljev programa. Vključevanje dodatne izobraževalne ponudbe, ki je skladna s cilji programa OŠO, bi udeležencem omogočala realizacijo procesno-razvojnih ciljev programa OŠO, ki so povezani z vseživljenjskim učenjem in uspešnejšo integracijo v okolje.

V nadaljevanju predstavljamo karakteristike treh najbolj številčnih skupin, ki bi potrebovale posebno obravnavo še pred vključitvijo v program OŠO, s čimer utemeljujemo uvedbo uvaljalne ravni, ki naj bi omogočila prilagajanje dela programa specifičnim potrebam posameznikov in skupin.

2.1.1. Romi

Počasnejši napredek romskih udeležencev od pričakovanega je predvsem posledica slabega jezikovnega in pojmovnega poznavanja slovenskega jezika, zaradi česar je tudi osnovno znanje s katerim Romi vstopajo v OŠO zelo nizko (Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021-2030). Učenje se lahko razvija šele, ko posameznik pridobi temeljno znanje in spretnosti, kot so dobro znanje slovenskega jezika, čemur lahko sledi branje, pisanje, osnovne matematične in digitalne spretnosti. Tako je pri nekaterih udeležencih potrebno več let, da se naučijo pisati in brati ter spoznajo osnovne računske operacij, ker jih v zadostni meri niso osvojili v predhodnem izobraževanju. Opozoriti je potrebno tudi na to, da je pozabljanje že osvojenega znanja hitro, zato je po daljši prekinitvi šolanja, ki je zlasti pri romskih dekletih pogosto (Skalar, 2019), opazen izrazit upad znanja.

V nacionalnem programu ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021 – 2030 je navedena vrsta dejavnikov, ki prispevajo k slabemu izobrazbenemu položaju Romov, npr. slabe bivanjske razmere, pomanjkanje motivacije pri romskih starših, neozaveščenost romskih staršev o pomenu znanja kot vrednote, slabo razvita sporazumevalna zmožnost idr. Podobno pri odraslih Romih vključenih v programu OŠO, opažajo predstavniki izvajalcev¹ in na temelju dolgoletnih izkušenj navajajo pogosto prisotne sledeče dejavnike:

- izredno nizka motivacija za vključitev in dokončanje programa OŠO,
- zaradi togosti dosedanjega programa neredna prisotnost pri pouku,
- daljše kot je obdobje prekinitve med opustitvijo izobraževanja v redni osnovni šoli in vpisom v program OŠO, težje je nadaljevanje in manjše je začetno znanje,

¹ RIC Novo Mesto

- močna razlika v znanju in standardih, ki naj bi bili doseženi za določen razred v osnovni šoli, kar je posledica napredovanja v višji razred v redni osnovni šoli z negativnimi ocenami in daljšo prekinitvijo med obema izobraževanjema,
- slabo znanje in razumevanje slovenskega jezika oziroma slab besedni zaklad,
- slabe učne navade,
- neustrezni bivanjski pogoji za opravljanje domačega dela in učenja doma,
- ni podpore domačega okolja,
- težave s koncentracijo,
- izobrazba jim ne predstavlja vrednote,
- mladostniško starševstvo in s tem povezani izostanki in večletne prekinitve izobraževanja,
- ne vidijo povezave med izobrazbo in zaposlitvijo,
- obiskovanje programa OŠO zgolj zaradi pravice do denarne socialne pomoči in dodatka za aktivnost,
- nemirnost in konfliktnost v medsebojnem obnašanju in vedenju do drugih.

2.1.2. Mladostniki

Mladostniki v programu OŠO so zelo heterogena skupina, v kateri se udeleženci soočajo z različnimi in kompleksnimi razmerami, ki vplivajo na njihovo slabše napredovanje v šoli ali opustitev šolanja. Počasnejši napredek mladostnikov ali opustitev šolanja je preplet različnih neugodnih dejavnikov, ki se izražajo v šibki notranji motivaciji, v odsotnosti smisla in potrebe po dokončanju šolanja.

Profil mladostnikov, ki ga oblikujejo nespodbudne življenjske razmere ter njihove socialno-izobraževalne potrebe opredeljujejo na temelju dolgoletnih izkušenj, predstavniki izvajalskih organizacij² takole:

- mladostniki iz ekonomsko prikrajšanega okolja, ki se soočajo s finančno stisko in slabimi življenjskimi razmerami, kar jih bolj kot v dokončanje izobraževanja, nagiba ali sili v iskanje dela in sprejemanje različnih, največkrat nezaščitenih in slabo plačanih zaposlitev, tudi dela na črno;
- mladostniki, ki imajo šibke učne navade in slabo razvito kompetenco učenja;
- mladostniki, ki imajo različne učne težave in specifične učne težave, ki v učnem okolju nemalokrat niso identificirane, niti ustrezno obravnavane;
- mladostniki, ki izostajajo od pouka in/ali povzročajo disciplinske prekrške;
- mladostniki, ki v svoji družini nimajo podpore in/ali so deležni različnih oblik nasilja s strani družinskih članov ali ožje okolice;

² Razvojno izobraževalni center Novo Mesto, Javni zavod Cene Štupar, Andragoški zavod Ljudska univerza Velenje, Ljudska univerza Jesenice

- mladostniki z različnimi oblikami kemičnih in nekemičnih zasvojenosti (alkohol in druge kemijske substance, socialna omrežja, digitalne igre ipd.);
- mladostniki s šibkim telesnim zdravjem in ali/s kronično boleznijo;
- mladostniki s šibkim duševnim zdravjem ali z duševno boleznijo;
- mladostniki iz kulturno specifičnega okolja ali priseljeni iz tujih držav z omejenim znanjem slovenščine in/ali tujih jezikov;
- mladostniki, ki so funkcionalno slabo pismeni;
- mladostniki, ki so slabo vraščeni v okolje in slabo poznajo obče kulturne in socialne običaje in prakse;
- mladostniki s skrajno šibko motivacijo za vključitev v program OŠO in v izobraževanje nasploh;
- mladostniki, ki ne zaupajo vase, imajo slabo razvite poklicne in druge interese.

Podobne ugotovitve navajajo avtorji v evalvaciji OŠO (Možina in sod., 2012) in avtorji evalvacije programa PUM-0 (Istenič Starčič, 2002).

2.1.3. Tujci

Tujci so najbolj heterogena skupina, saj prihajajo iz različnega družbenega in kulturnega okolja, ki je velikokrat daleč od nam poznanega. Imajo različno predznanje: nekateri še nikoli niso bili vključeni v izobraževalne programe (nepismene osebe), nekateri so obiskovali nekaj razredov osnovne šole, ki pa je povsem drugačna od slovenske, nekaterim manjkajo le zaključni razredi. Razlikujejo se tudi po statusu, npr. prosilci za azil, osebe z mednarodno zaščito s statusom begunca in osebe s subsidiarno zaščito ter državljane tretjih držav. Tudi kar se starosti tiče so izjemno heterogeni, od petnajstletnikov do šestdesetletnikov.

Med mladoletniki velja izpostaviti mladoletnike brez spremstva, ki so nastanjeni v dijaških domovih, za katere skrbijo zakoniti zastopniki. Veliko je tudi priseljencev druge in tretje generacije, ki imajo težave s sporazumevanjem v slovenskem jeziku. Največji skupen izziv je vsekakor neznanje slovenskega jezika ali pomanjkljivo znanje, ki botruje k počasnejšemu usvajanju vsebin in napredovanju.

Pri poučevanju tujcev, ki so vključeni v program OŠO, na temelju dolgoletnih izkušenj, izpostavljajo predstavniki izvajalskih organizacij³, da je zanje pogosto značilno sledeče:

- neznanje slovenščine (v razredu imamo udeležence iz različnih držav z neznanjem slovenskega jezika; z udeleženci pogosto nimamo skupnega jezika – lingua franca);
- nepoznavanje kulture, kar lahko vodi do konfliktnih situacij;
- družbena izključenost (gibanje in druženje v zaključenem krogu priseljencev; nezmožnost socializacije velja predvsem za ženske, ki so večji del svojega življenja

³ Javni zavod Cene Štupar

skrbele za dom in družino ter so živele v zaprti skupnosti, npr. albanska skupnost, muslimanske skupnosti);

- pretekle travmatske izkušnje (npr. vojna, preganjanje, lakota, izguba družine in prijateljev);
- post-travmatske motnje (npr. težave s spominom, pogosti glavoboli, panične motnje, depresija, obsesivno-kompulzivna motnja);
- nesposobnost usklajevanja časa (npr. prosilci za azil lahko po treh mesecih bivanja v Republiki Sloveniji poiščejo zaposlitev, a nato potrebujejo veliko časa za uskladitev vseh obveznosti);
- sprememba statusa in življenjskih pogojev (npr. tujci si morajo ob pridobitvi statusa begunca poiskati novo bivališče in si ustvariti nov vsakdanjik izven azilnega doma);
- nimajo učnih navad;
- imajo šibko razvite ali nerazvite temeljne kompetence;
- izobrazba ni vrednota;
- ženske imajo močnejšo notranjo motivacijo, moški pa so pogosteje zunanje motivirani;
- nimajo telefonskih števil ali jih pogosto zamenjujejo, ne uporabljajo e-pošte, po selitvi iz azilnega doma pogosto spreminjajo naslov in so posledično nedosegljivi;
- nerednost obiskovanja pouka in opustitev izobraževanja (posledica zgoraj naštetih dejavnikov).

Te ciljne skupine bi, pred vključitvijo v program OŠO, potrebovale vključevanje v dejavnosti, specifično usmerjene na njihove potrebe, kar bi vplivalo na dvig njihove motivacije in sposobnosti za uspešno delo v programu OŠO.

2.2. Rezultati evalvacije programa Osnovna šola za odrasle

Evalvacija programa OŠO (Možina in sod., 2012) je pokazala, da program vsebinsko in organizacijsko nezadostno upošteva raznolike izobraževalne potrebe odraslih, ki so posledica njihovega socialno-kulturnega položaja. Med drugim se posledice kažejo v slabem doseganju standardov znanja, pa tudi v slabi udeležbi v programu. Analiza nacionalnega preverjanja znanja pri izbranih predmetih v programu OŠO, ki jo je v okviru te evalvacije opravil Zavod Republike Slovenije za šolstvo (prav tam, 114 – 133) je pokazala, da udeleženci v programu OŠO dosegajo zgolj minimalni standard znanja. V primerjavi z učenci v programu OŠ so njihovi dosežki po številu doseženih točk prepolovljeni, pri predmetih slovenščina in matematika pa dosegajo tudi manj kot tretjino ali celo manj kot četrtno točk, ki so jih v poprečju dosegli učenci v programu OŠ. Na podlagi analize stanja, ki je bila narejena pri posameznih predmetih v okviru nacionalnega preverjanja znanja v osnovnošolskem izobraževanju odraslih, se je večkrat pojavilo vprašanje, ali so naloge, ki so pripravljene za učence rednih osnovnih šol

primerne tudi za odraslo populacijo. Verjetno bi jih bilo smiselno prilagoditi odrasli populaciji, seveda pa ob tem ohraniti merjenje standardov znanja osnovne šole. Predvsem pa bi bilo smiselno na podlagi nadaljnjih raziskav natančneje raziskati dejavnike, ki vplivajo na vključenost in uspešnost odraslih v osnovnošolskem izobraževanju. O vzrokih za slab rezultat na nacionalnem preverjanju znanja (v nadaljevanju: NPZ) so bile tako postavljene hipoteze iz katerih je razvidno, da bi morali pouk v programu OŠO zasnovati drugače, kar sicer načeloma velja tudi za pouk v programu OŠ. NPZ meri znanje na različnih taksonomskih ravneh, medtem ko je pouk v OŠ in tudi v OŠO osredotočen na pretežno tradicionalna znanja (npr. slovnica, besedišče itd.), še zlasti pri učno manj uspešnih učencih. Odrasli imajo v tem pogledu na voljo manjši obseg ur, posledično premalo vaj iz kompleksnejših jezikovnih in drugih zmožnosti. Sporočanje strategije so v veliki meri prenosljive med jeziki in če jih kandidati nimajo dobro razvitih v svojem maternem jeziku, imajo še več težav pri tujem jeziku, kar pa je pogost pojav pri udeležencih programa OŠO (npr. romščina kot materni jezik, materni jeziki priseljencev). Didaktika in podpora odraslim v programu OŠO največkrat ni v skladu z njihovimi potrebami. Oseb z različnimi učnimi primanjkljaji oz. težavami pa je med njimi precej. Kavkler M. in Košak Babuder M. v evalvaciji (Možina in sod., 2012) ugotavljata, da se je tri četrtine vprašanih udeležencev programa OŠO v redni osnovni šoli soočalo z izrazitimi specifičnimi primanjkljaji na področju branja in pisanja, pri slabi tretjini odraslih v programu OŠO pa je bila prisotna tudi statistično pomembna povezanost med težavami branja in pisanja ter težavami jezikovnega izražanja v času šolanja v redni osnovni šoli. Pri dobri četrtini udeležencev so ugotavljali statistično pomembno povezanost s težavami koncentracije in pomnjenja. Specifične učne težave na področju branja in pisanja se pogosto povezujejo s težavami jezikovnega izražanja in razumevanja in imajo pomemben vpliv na posameznikovo učno uspešnost. Avtorici domnevata, da je to še bolj izrazito pri tujem jeziku, pri katerem so v središču ravno naštet, pogosto šibka področja oseb z učnimi primanjkljaji oz. težavami (prav tam, str. 133).

V zadnjem petletnem obdobju izvajalske organizacije opozarjajo, da se je povečal delež udeležencev, ki prihajajo iz drugih držav - predvsem albansko govorečih, v večjih središčih pa predvsem iz Ukrajine in tretjih držav, ki jih ljudje zapuščajo zaradi vojnih razmer ali nevzdržnih socialno-gospodarskih razmer (npr. države Bližnjega vzhoda in nekatere afriške države). Ti udeleženci se soočajo z jezikovnimi in kulturnimi ovirami, pa tudi z nizko motivacijo za dokončanje programa, saj se vanj vključujejo zaradi pomanjkanja drugih možnosti za integracijo. Analiza potreb izvajalcev v programu OŠO, ki jo je v letu 2021 opravil ACS (Žalec, 2021) izrecno izkazuje potrebo po spremembi programa, ki v sedanji obliki ne omogoča, da bi zadovoljili izražene potrebe udeležencev.

Dejavniki, ki jih je potrebno upoštevati pri načrtovanju prenove programa OŠO so razen z raznoterimi izobraževalnimi potrebami povezani tudi s številčnostjo skupin, ki se pri posameznih izvajalcih vključujejo v program OŠO. Analiza potreb (Žalec, prav tam) je pokazala, da se velikost skupin med posameznimi izvajalci pomembno razlikuje. Pri nekaterih izvajalcih sega število vpisanih do 150, pri nekaterih pa tudi manj kot 30 udeležencev. To pomembno vpliva na izvedbeni kurikulum in zahteva prožno organizacijo, ki omogočajo izvajanje programa

po skupinskem in individualnem organizacijskem modelu ali kombinaciji obeh. Pri tem je pomembno upoštevati tudi razmere v katerih delujejo izvajalske organizacije. Posebej manjši izvajalci se srečujejo s pomanjkanjem redno zaposlenih kadrov, kar rezultira v tem, da ista oseba v organizaciji opravlja več različnih strokovnih vlog. analiza je tudi pokazala, da organizator programa OŠO v izvajalski organizaciji največkrat opravlja tudi druge vloge. Le šest odstotkov odgovarjajočih je odgovorilo, da je to njihova edina vloga. Poleg te opravljajo še druge, npr. vlogo svetovalca v središču za svetovanje odraslim v izobraževanju ali v središču za samostojno učenje, ali pa poleg te vloge tudi poučujejo. Z vidika razumevanja potreb udeležencev je to lahko prednost, vendar pa je po drugi strani potrebno ustvariti prostor za izvedbeno načrtovanje in izvajalskim organizacijam pri tem omogočiti več strokovne avtonomije. Z vidika načrtovanja programa to pomeni, da morajo imeti na voljo zadostno število ur, ki jih lahko razporejajo skladno z izraženimi potrebami udeležencev. Z vidika organizacije to všteta tudi čas za pripravo osebnega izobraževalnega načrta, ki je temelj načrtovanju izvedbe programa. Večja avtonomija je potrebna tudi pri načrtovanju vsebine programa (učne snovi), ki mora slediti in upoštevati življenjski kontekst in potrebe udeležencev. Hkrati s tem pa je potrebno upoštevati, da po ugotovitvah Evalvacije (Možina in sod. 2012), večina udeležencev – nekaj več kot 60 odstotkov vključenih – namerava šolanje nadaljevati v programih za pridobitev poklicne ali strokovne izobrazbe. To pomeni, da si morajo v programu OŠO pridobiti ustrezno znanje, ki jim bo omogočilo nadaljevanje šolanja. Vprašanje, ki se na tem mestu postavlja je, kako zagotoviti ustrezen standard znanja, ki bo udeležencem omogočal tudi doseganje standardov, ki jih meri NPZ, kar je bilo, sodeč po ugotovitvah Evalvacije (Možina, prav tam) z obstoječim programom neuresničljivo. Vključevanje mlajših odraslih, ki niso uspešno končali osnovnošolskega izobraževanja, v program OŠO je tudi z vidika nacionalnih razvojnih ciljev nujnost, saj je povezano z njihovim vključevanjem in uspešnostjo v nadaljnjem izobraževanju za pridobitev poklica in razvoj poklicne kariere. Pri odraslih, starih 26 let in več je vključitev v program OŠO bolj kot z nadaljevanjem izobraževanja, povezana z večjo zaposljivostjo, ohranjanjem zaposlitve in napredovanjem na delovnem mestu. Karierni razvoj zaposlenih je veliki meri povezan s kadrovsko politiko delodajalcev, kar z vidika programa OŠO implicira tudi sodelovanje z delodajalci. Pričakujemo lahko, da se ambicije, izobraževalne potrebe in učni dosežki pri mlajših odraslih do 26 leta in odraslih, starih 26 let in več, med seboj lahko pomembno razlikujejo, zato je znotraj načrtovanja osebnega izobraževalnega načrta (v nadaljevanju: OIN) in napredovanja v programu potrebno razmisliti o učnih vsebinah, sodelovanju z okoljem pa tudi o različnih (diferenciranih) oblikah ugotavljanja, preverjanja in ocenjevanja znanja.

Številne raziskave na področju pismenosti, ki ljudem omogoča aktivno participacijo v družbi, kažejo, da je ta primerjalno s pridobljeno izobrazbo dosežena šele na ravni končane srednje izobrazbe. Pri načrtovanju programa OŠO je potrebno stremeti k temu, da bo večina udeležencev izobraževanje nadaljevala, pri čemer je potrebno poskrbeti, da program OŠO na karierni poti udeležencev ne postane ovira. Povedati želimo, da mora biti program OŠO usmerjen k doseganju predvidenih standardov znanja, hkrati s tem pa procesno-razvojno

zasnovan, da bo udeležencem omogočal napredovanje skladno z njihovimi viri moči in življenjskimi okoliščinami.

Izhodišča za prenovo programa OŠO predvidevajo modularno zasnovo programa na prvi ravni slovenskega ogrodja kvalifikacij (v nadaljevanju: SOK) (do konca drugega vzgojno-izobraževalnega obdobja OŠ) in razredno predmetno organizacijo na drugi ravni SOK (zadnje vzgojno-izobraževalno obdobje OŠ). Podrobneje so posamezne ravni opredeljene v predlogu predmetnika.

Pri pripravi posebnega dela programa OŠO se smiselno uporabijo Izhodišča za posodobitev učnih načrtov v osnovni šoli in gimnaziji (Rojc idr., 2022), sprejeta na 219. seji Strokovnega sveta RS za splošno izobraževanje 17.2. 2022. Didaktično-metodična priporočila se oblikujejo v skladu z andragoško stroko.

3 Cilji prenove programa OŠO

Temeljni cilji prenove programa OŠO je torej preseči pomanjkljivosti obstoječega oz. doseči:

1. kompetenčno in modularno zasnovanost programa OŠO

Temeljni cilji programa OŠO naj ostanejo v osnovi nespremenjeni, v njih naj se nekoliko izraziteje poudari pomen razvoja spretnosti in kompetenc, tako na predmetni, kot na medpredmetni ravni (prečne kompetence, kot npr. ustvarjalnost, kritično mišljenje, sodelovanje, digitalne kompetence, trajnostne kompetence itd.)

2. oblikovati enakovreden, vendar različen, predvsem procesno bolj odprt program, ki bo ustrezal različnim skupinam udeležencev:

Program OŠO naj vključenim zagotavlja enakovredni izobrazbeni standard, na ravni SOK 2.

3. umestitev dodatne strokovne podpore in pomoči udeležencem izobraževanja z različnimi kontekstualno pogojenimi posebnimi potrebami v program OŠO;

Program OŠO naj predvideva dodatno strokovno pomoč, ki se izvaja individualno in jo izvajalec razporeja po presoji, glede na individualne potrebe udeležencev ali skupin udeležencev. Dodatna strokovna pomoč se lahko izvaja individualno ali v majhnih skupinah.

4. povezovanje programa OŠO s podpornimi dejavnostmi udeležencem v izvajalski organizaciji in v lokalnem okolju;

Program OŠO naj predpostavlja povezovanje z drugimi inštitucijami v lokalnem okolju.

5. vrednotenje/ocenjevanje učnih izidov glede na opredeljene standarde znanja;
Program OŠO naj predvidi postopke preverjanja znanja ob vključitvi posameznika v program ter priznavanja vsebin.
Program OŠO naj predvidi raznovrstne oblike preverjanja znanja kandidatov, preverjanje znanja s testi naj bo čim pogostejše nadomeščeno z drugimi oblikami preverjanja: seminarske naloge, projekti, avtentične oblike dela, listovnik itd.
6. osebno andragoško obravnavo udeležencev v programu OŠO;
Program OŠO naj predvidi individualno obravnavo vključenih v program, utemeljeno z OIN, ki nastane v sodelovanju izvajalca ter udeleženca programa OŠO.

4. Načela za prenovo programa OŠO

Zasnova izobraževalnega programa OŠO izhaja iz zagotavljanja kakovostnega in učinkovitega programa izobraževanja in usposabljanja odraslih na vseh stopnjah, omogočanja vsem odraslim polno uresničitev njihovega človeškega potenciala in povezovanja osebnih izkušenj s širšimi družbenimi, kulturnimi in okoljskimi dejavniki. Program naj temelji na sodobnih metodah poučevanja, prilagojenih ciljni populaciji.

Načrtovanje prenove programa OŠO naj poteka po sledečih načelih:

4.1. Načelo oblikovanja in izpeljave programa v skladu z andragoškim ciklom

Prenovljeni program OŠO naj bo oblikovan tako, da izvajalcu programa OŠO omogoča načrtovanje in izvedbo programa v skladu s fazami andragoškega cikla: ugotavljanje izobraževalnih potreb, načrtovanje izobraževanja, programiranje vsebin, izpeljava in evalvacija izobraževalnega procesa. Načrtovanje v skladu s fazami andragoškega cikla se zgodi tudi na ravni izvajalcev in to jih zavezuje k prilagajanju ciljev, vsebin, metod, preverjanja in ocenjevanja ter učnih oblik posamezniku ali skupini ter usklajevanje le-teh z možnostmi in zahtevami okolja ter izzivov le-tega.

4.2 Načelo enakih izobraževalnih možnosti

Prenovljeni program OŠO naj vsem udeležencem zagotovi enakopraven položaj, ne glede na osebne okoliščine. To je še posebej pomembno za posameznike in skupine, ki živijo na robu družbe in jih umeščajo v položaj socio-ekonomske, kulturne in

psihološke neenakosti in ki jim je potrebno nameniti dodatno pozornost, ne le kar zadeva učno podporo, pač pa tudi pomoč pri preseganju ovir, ki izhajajo iz družbene prikrajšanost.

Udeležencem v programu OŠO se zagotovi osebna andragoška obravnava, ki je opredeljena in se izvaja skozi OIN. Ta med drugim predvideva podporo v skladu z udeleženci osebni potrebami in njegovim življenjskim položajem. To je tudi podlaga za pripravo izvedbenega načrta programa OŠO.

4.3. Načelo modularne zasnovanosti programa

Prenovljeni program OŠO naj bo zasnovan na več ravneh, s čimer se poveča tudi njegova prožnost. Sestavljen naj bo iz štirih ravni: uvajalne ravni, osnovne ravni, nadaljevalne ravni ter ravni za doseganje osnovnošolske izobrazbe.

Ravni so zasnovane kot samostojne, vendar med seboj prehodne in sestavljive programske enote, ki udeležencem skozi različne izhode omogočajo izbiro optimalne izobraževalne poti za uresničevanje njihovih poklicnih in življenjskih ciljev, ki so povezani z udeležbo v programu OŠO.

4.4 Načelo odprtosti in prožnosti

Prenovljeni program OŠO naj bo sestavljen odprto, s čimer je omogočeno, da se del programa dopolni v njegovi izpeljavi. Odprti del predstavlja 20% programa, ki ga izvajalec določi v sodelovanju z okoljem (lokalna skupnost, pravne osebe, ki zastopajo interese nekaterih družbenih skupin, delodajalci, Zavod RS za zaposlovanje, centri za socialno delo in drugi deležniki).

Načelo odprtosti in prožnosti programa omogoča izvajalcem avtonomno prilagajanje programa specifičnim potrebam udeležencev ter potrebam okolja in podpira tudi izbiro učnih virov, oblik in metod dela. Program OŠO naj kandidatom omogoča tudi izobraževanje na daljavo, ob čemer zagotovi enakovredni izobražbeni standard.

4.5. Načelo izbirnosti

Prenovljeni program OŠO naj omogoča doseganje standardov znanja, ki so enakovredni standardom v redni osnovni šoli (SOK 1 in SOK 2), pri čemer izvajalec skupaj z udeležencem oblikuje OIN, ki je opredeljen vsebinsko ter časovno. Izobraževanje odraslih je podrejeno življenjskim in delovnim razmeram udeležencev, zato se izbira poti prilagaja tem parametrom, udeleženec pa ima pri tem dejavno vlogo.

4.6 Načelo ustvarjalnosti

Prenovljeni program OŠO naj omogoča in usmerja izvajalce v ustvarjalno načrtovanje pouka kot tudi izbiro metod poučevanja, ki udeležencem omogočajo ustvarjalnost. Ustvarjalno poučevanje spodbuja ustvarjalno učenje in tako razvoj ustvarjalnega mišljenja. Temeljni na spoštljivih in odprtih medosebnih odnosih, zajema inovativne učne oblike in metode, pri katerih ima udeleženec dejavno vlogo; vse to omogoča zanimivejše in učinkovitejše učenje ter dvig motivacije. Andragoški delavci in udeleženec sodelujejo pri uresničevanju učnih ciljev in doseganju standardov znanja. Pri tem se dogovarjajo o načinu, metodah, vsebinah in oblikah dela.

4.7 Načelo partnerstva (sodelovanja z okoljem)

Prenovljeni program OŠO naj omogoča učinkovito reševanje problemov in odpravljanje ovir, s katerimi se srečujejo udeleženci pri izobraževanju ter izhajajo iz njihovih življenjskih razmer. Pri preseganju ovir je potrebno sodelovanje med javnimi ustanovami na nacionalni, regionalni, lokalni ravni, zasebnimi ustanovami in civilno sfero.

4. 8 Načelo kakovosti

Prenovljeni program OŠO naj omogoča in spodbuja spremljanje in evalvacijo programa, ki sta temeljna dejavnika zagotavljanja kakovosti. Kakovost se opredeljuje z različnimi parametri, ki jih je mogoče meriti, povezani pa so z doseganjem ciljev in standardov programa.⁴ Načrtovalec pri opredeljevanju standardov znanja, spretnosti in kompetenc izhaja iz opisnikov ravni SOK ter opisnikov temeljnih kompetenc⁵. O skladnosti in primerljivosti programa OŠO s prvo in drugo ravni SOK poleg Strokovnega sveta RS za izobraževanje odraslih (v nadaljevanju: SSIO) presodi tudi Strokovni svet RS za splošno izobraževanje. Poleg tega lahko izvajalec opredeli tudi druge standarde kakovosti, ki so povezani z zadovoljstvom udeležencev, učinkovitostjo in ekonomičnostjo programa ter vrednotami.

⁴ Program osnovne šole za odrasle je skladno s 6. členom ZIO-1 izobraževalni program za odrasle. To pomeni, da je enakovreden programu osnovne šole, ne pa tudi enak. Program OŠO ni program osnovne šole, ki je prilagojen odraslim, temveč je od njega neodvisen, a enakovreden program. Enakovreden pomeni, da udeležencem kljub različni programski zasnovi in organizaciji omogoča doseganje enakovrednih izobrazbenih standardov (znanja, spretnosti in kompetenc), ki so opredeljeni v SOK na prvi in drugi ravni. V zvezi s tem je primerljiv tudi z ustreznimi ravnimi v Evropskem ogrodju kvalifikacij za vseživljenjsko učenje (v nadaljevanju: EOK).

⁵ Zbirka knjižic: Opisniki temeljnih zmožnosti: Andragoški center Slovenije.

4.9 Načelo prehodnosti

Prenovljeni program OŠO naj udeležencem po zaključku omogoča nadaljevanje izobraževanja v srednjem izobraževanju za pridobitev izobrazbe in udeležbo v postopkih pridobivanja nacionalnih poklicnih kvalifikacij. Prehodnost je zagotovljena tudi znotraj programa, to je med različnimi moduli na prvih treh ravneh in med razredi na ravni pridobljene osnovnošolske izobrazbe. Po uspešno končanem modulu na osnovni ravni, lahko udeleženci nadaljujejo v modul na nadaljevalni ravni. S spremljanjem napredovanja udeleženca po njegovem OIN je pričakovano, da bodo različni udeleženci različno hitro napredovali.

Vsak udeleženec se lahko skladno s svojim OIN vključi tudi uvajalni modul, ki pa ni pogoj za vključitev v program OŠO. Po uspešno končanem sedmem razredu, lahko udeleženci nadaljujejo izobraževanje v nižjem poklicnem izobraževanju ali pa skladno s programom OŠO nadaljujejo izobraževanje v osmem in devetem razredu ter si pridobijo osnovnošolsko izobrazbo, ki je pogoj za vpis v poklicno, srednje strokovno izobraževanje ali v gimnazije. Skladno s svojim profilom znanja in potreb ter izobraževalnimi in kariernimi cilji v OIN, lahko udeleženec hkrati sodeluje v različnih moduli in razredih.

5 Opredelitev pojmov

Ciljna skupina

Ciljna skupina so odrasli, ki jim je namenjen program izobraževanja za pridobivanje osnovnošolske izobrazbe. To so posamezniki, ki izpolnjujejo pogoje za vpis, kot jih določa veljavna zakonodaja.

Individualni organizacijski model izobraževanja

Med individualne organizacijske modele izobraževanja sodijo vsi izvedbeni modeli, ki omogočajo, da se posameznik pretežno ali v celoti izobražuje sam, brez sodelovanja v učni skupini, pri čemer mu izvajalec nudi možnost preverjanja in ocenjevanja znanja (izpitni sistem), lahko pa tudi pomoč v obliki organiziranih predavanj, individualnih ali skupinskih konzultacij, drugih oblik organiziranega izobraževanja (vodeno samoizobraževanje, e-izobraževanje, multimedijско izobraževanje, druge oblike izobraževanja na daljavo ipd.).

Izhodišča za prenovo programa

Izobraževalni program se pripravi v skladu z izhodišči za pripravo izobraževalnih programov, ki jih določi pristojni strokovni svet po predhodnem soglasju ministra (osmi odstavek 12. člena ZOFVI). Tudi za prenovo programa OŠO je predhodno potrebno sprejeti izhodišča, saj ne gre le za posodobitev, ampak za prenovo programa.

Izobraževalne potrebe

Izobraževalne potrebe označujejo razlike med znanjem in spretnostmi, ki jih izkazujejo udeleženci programa OŠO, in predvidenimi standardi znanja in spretnosti, ki so opredeljeni v učnem načrtu. To so potrebe po pridobivanju splošnega znanja in spretnosti, ki so povezane z delom in življenjem posameznika na osnovnošolski ravni.

Izpitni katalog

Izpitni katalog je dokument, ki izvajalce programa podpira pri načrtovanju izvedbe in izpeljevanju postopkov ocenjevanja. V obliki učnih izidov določa standarde znanja in spretnosti, ki se ocenjujejo. Opredeljuje merila, načine in število enot ocenjevanja. Lahko vsebuje tudi vzorce različnih ocenjevalnih nalog. Izpitni katalogi v programu OŠO so določeni za posamezne vsebinske sklope znotraj modulov. Izpitni katalog je tudi referenčni okvir za postopke ugotavljanja in priznavanja že pridobljenega znanja.

Izvajalec

Izvajalec je v skladu z veljavno zakonodajo javna organizacija za izobraževanje odraslih, ki izvaja program OŠO.

Kompetenca (zmožnost)

Kompetenca ali zmožnost označuje lastnost posameznika, da ustrezno uporabi učne dosežke v različnih okoliščinah (izobraževanje, delo, osebni ali poklicni razvoj). Ni je mogoče omejiti zgolj na kognitivno dimenzijo (uporabo teorije, konceptov in skritega znanja); vsebuje tudi uporabni vidik (z različnimi spretnostmi vred), motivacijske in vrednotne orientacije, stališča, čustva ter druge socialne in vedenjske sestavine. Kompetence oz. zmožnosti sestavljajo notranje mentalne strukture – na primer sposobnosti, kapacitete in dispozicije, ki so lastnost posameznika. Delijo se na splošne ali generične, ki se razvijajo predvsem v splošnoizobraževalnih programih, in poklicno specifične, ki so značilne za posamezne poklice oziroma delovna področja. V programu OŠO udeleženci razvijajo ključne kompetence, kakor jih opredeljuje evropski referenčni okvir.

Modul

Moduli so zaokrožene programske enote opredeljene na različnih ravneh zahtevnosti SOK 1 in SOK 2, ki udeležencem omogočajo različne izhode. Sestavljeni so iz manjših problemsko zastavljenih učnih enot, ki spodbujajo integriran razvoj splošnega znanja, spretnosti in ključnih kompetenc. V sinergijskem delovanju omogočajo udeležencu prilagojeno doseganje ciljev programa. Moduli omogočajo prožnejše in posebej načrtovanje izobraževanja za uresničevanje udeležencevih kariernih in drugih življenjskih ciljev.

Ocenjevanje znanja

Je proces vrednotenja posameznikovega znanja, spretnosti in kompetenc glede na cilje in standarde, opredeljene v učnih načrtih, in prej določene kriterije ocenjevanja. Ocenjevanju lahko sledi potrjevanje oziroma izdaja ustreznega potrdila, certifikata ali spričevala.

Odprti del programa

Označuje del izobraževalnega programa, ki ga glede na izobraževalne potrebe udeležencev in potrebe okolja oblikuje izvajalec programa v sodelovanju s partnerji v okolju. V programu OŠO zajema odprti del programa 20 odstotkov celotnega programa. Za odprti del programa izvajalec samostojno opredeli učni načrt. Odprti del programa ni predmet obravnave pristojnih strokovnih svetov.

Osebni izobraževalni načrt (OIN)

OIN je sestavljen dokument, ki je oblikovan na osnovi podatkov, ki jih izvajalec od udeleženca pridobi po izpeljanih uvodnih pogovorih in morebitnem priznavanju predhodno pridobljenega znanja. Oblikuje se ob vpisu udeleženca v program in je podlaga za načrtovanje, spremljanje, prilagajanje in vrednotenje izobraževalnega procesa ter dokumentiranje učnih dosežkov.

V OIN se napišejo prilagoditve za udeleženca, ki se bo izobraževal v individualnem organizacijskem modelu, izbran organizacijski model, kot tudi njegove izobraževalne želje oz. cilje ter potrebe. Namenjen je udeležencu, saj mu pomaga umestiti izobraževanje v njegov življenjski potek, in izvajalcu – temu omogoča vodenje udeleženca ter načrtovanje izvedbe programa, ki upošteva različne izobraževalne potrebe in življenjske položaje udeležencev. OIN je sestavni del pogodbe o izobraževanju med izvajalcem in udeležencem, zato ga podpišeta oba.

Potrdilo o zaključenem modulu

Je javna listina, ki jo prejme udeleženec, ko izpolni vse predvidene obveznosti po modulu. Potrdilo o zaključenem modulu udeležencu omogoča, da ga kot dokazilo o že pridobljenem znanju uveljavlja v postopkih priznavanja znanja v drugih izobraževalnih programih (npr. v nižjem poklicnem izobraževanju), na trgu dela ali v drugih družbenih kontekstih.

Predmetnik programa OŠO

Predmetnik opredeljuje učno snov, ki je zajeta v programu. Razporejena je v smiselno opredeljene in poimenovane učne enote, ki so lahko šolski predmeti, moduli ali različna vsebinska področja, ki so časovno opredeljena in razvrščena po različnih stopnjah zahtevnosti. V razredno predmetni organizaciji programa OŠO je predmetnik opredeljen po predmetih, ki so z obsegom ur razporejeni po razredih in se med seboj razlikujejo po ravni zahtevnosti. Predmetnik lahko določa obvezne in izbirne vsebine pa tudi druge dejavnosti, ki jih predvideva program (npr. kulturni, športni dnevi, projektni tedni, praksa, konzultacije ipd.), pri katerih pa učna snov ni vnaprej opredeljena. S predmetnikom se določijo izbirni predmeti, letno in tedensko število ur pouka posameznih obveznih in izbirnih predmetov, dnevi dejavnosti, število ur oddelčne skupnosti in minimalno število ur, potrebnih za uresničevanje učnega načrta (prvi odstavek 29. člena ZOsn).

Za področje osnovnošolskega izobraževanja za odrasle se smiselno uporablja zakonodaja, ki velja za redno osnovnošolsko izobraževanje. Do sedaj je bil predmetnik enak, z izhodišči za prenovo programa OŠO pa se napotuje na združevanje predmetov.

Preverjanje znanja

Je sistematično, načrtno zbiranje informacij o tem, kako uspešno udeleženci dosegajo učne cilje in standarde znanja. Preverjanje omogoča udeležencu in učitelju vpogled v kakovost znanja in proces učenja za njegovo optimiziranje in izboljševanje učnega procesa. Preverjanje znanja lahko poteka pred učenjem, med njim in po njem ali pred ocenjevanjem; vedno za doseganje ciljev programa in standardov znanja. Preverjanje znanja je lahko: začetno ali diagnostično, sprotno ali formativno in končno ali sumativno. Izpeljuje se na različne načine.

Priznavanje neformalno ali priložnostno pridobljenega znanja

Označuje procese in postopke, ki posamezniku omogočajo vrednotenje že pridobljenega znanja in njegovo uveljavljanje pri nadaljnjem izobraževanju. Izvajalci izobraževanja pri tem upoštevajo, da se posamezniki učijo na različne načine in priznajo znanje, spretnosti in kompetence, pridobljene zunaj formalnega izobraževanja. Postopek priznavanja izpelje komisija, ki jo imenuje izvajalec skladno z zakonodajo in internim pravilnikom na tem področju. Priznano znanje se dokumentira in upošteva pri pripravi OIN.

Program OŠO

Program OŠO je bil sprejet leta 2003. Program OŠO je izobraževalni program za odrasle (6. člen ZIO-1), po katerem se pridobi osnovnošolska izobrazba (SOK 2). Zaradi tega ga morata potrditi oba strokovna sveta, tako SSIO kot tudi Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.

Program OŠO je enakovreden programu Osnovne šole, vendar se od njega tudi pomembno razlikuje, predvsem z vidika organizacije, predmetnika, učnih načrtov ter ugotavljanja in

ocenjevanja znanja. Program OŠO izvajajo ljudske univerze, ki so javni zavodi za izobraževanje odraslih v okviru javne službe na področju izobraževanja odraslih.

Razredno predmetna organizacija izobraževanja

Predmetnik izobraževalnega programa je zasnovan na učnih predmetih in po razredih, ki pri izobraževanju odraslih označujejo raven zahtevnosti posameznega učnega predmeta. Predmetniki posameznih razredov se med seboj lahko razlikujejo tudi po vsebini učnih predmetov, ki ga sestavljajo.

Samostojno učenje

Samostojno učenje udeleženca obsega učenje in drugo učno delo, ki ga udeleženec izpeljuje sam. To lahko poteka organizirano, npr. v okviru središča za samostojno učenje ali pa izven izvajalčeve infrastrukture.

Skupinski organizacijski model izobraževanja

Med skupinske organizacijske modele izobraževanja sodijo modeli, ki temeljijo na oblikovanju učne skupine s predvidenim okvirnim skupnim organiziranim potekom in trajanjem izobraževanja (npr. razredno-predmetna organizacija, tečajna oblika, ipd.). Za skupinski organizacijski model gre, kadar obseg organiziranega izobraževalnega dela na ravni celotnega programa obsega vsaj 50% predvidenega obsega po programu.

Tečajna oblika izobraževanja

Tečajna oblika predvideva zaporedno organiziran učni proces, ki v danem časovnem obdobju obravnava eno učno temo, vsebino ali enoto (npr. šolski predmet, modul ipd.). V programu OŠO se tečajno lahko izpelje modul ali učni predmet. Tečaji se med seboj razlikujejo po vsebini in zahtevnosti. Navadno potekajo kontinuirano enkrat ali večkrat na teden. Izvajalska organizacija lahko organizira tudi več tečajev hkrati, ki jih ponudi v različnih časovnih shemah, ki so prilagojene potrebam udeležencev. Isti udeleženec se lahko vključi v več različnih tečajev. Tečajno obliko je mogoče izpeljati z različnimi učnimi metodami in jih kombinirati z drugimi učnimi oblikami.

Učni dosežki

Učni dosežki so vsi dosežki, ki jih je posameznik dosegel z učenjem v programu in izkazujejo njegov učni napredek ter učinke izobraževanja skupaj s tistimi, ki se jih v postopkih ocenjevanja ne meri neposredno. Spremljanje in vrednotenje učnih dosežkov v širšem pomenu je pomembno z vidika procesno-razvojnih (formativnih) ciljev programa OŠO, saj imajo za udeležence pomembno motivacijsko vlogo, s katero uravnavajo svojo pripravljenost in energijo za izobraževanje.

Učni izidi

Učni izidi so operacionalizirani cilji programa, ki sestavljajo nabor znanja in spretnosti, ki jih posameznik pridobi in izkazuje v izobraževalnem programu. Učni izidi v programu OŠO so opredeljeni v učnem načrtu po vsebinskih sklopih in v izpitnem katalogu. V njem izražajo pričakovano raven znanja in spretnosti, ki naj jo udeleženec izkaže v postopkih ocenjevanja v vsebinskih sklopih za uspešno dokončanje modula ali programa.

Učni načrt (katalog znanja)

Z učnim načrtom se določijo vsebina predmetov, standardi znanja in cilji pouka pri predmetih (drugi odstavek 29. člena ZOsn).

Učni načrt je dokument, ki je podlaga za izpeljevanje izobraževalnega programa. V programu OŠO je opredeljen v modulih za posamezne vsebinske sklope. Opredeljuje izobraževalne cilje, katalog standardov znanja in spretnosti, učne metode, glede na izvedbo učno obliko, ter podporne dejavnosti pri učenju.

Vsebinsko področje

Vsebinsko področje v programu OŠO je vsebinsko zaokrožena enota programa, ki integrirano povezuje učno snov različnih šolskih predmetov in razvoj ključnih kompetenc ob problemih iz vsakdanjega življenja.

Zaključno spričevalo OŠO

Je javna listina, ki jo pridobijo udeleženci, ko so opravili s programom predvidene obveznosti. Z njim posameznik dokazuje, da je usvojil v izpitnem katalogu opredeljene standarde znanja, spretnosti in kompetence.

6 Viri

- Bianchi, G., Pisiotis, U. in Cabrera, M. (2022). GreenComp. Evropski okvir kompetenc za trajnostnost. Urad za publikacije Evropske unije. Dostopno na oint-research-centre.ec.europa.eu/greencomp-european-sustainability-competence-framework_en
- Istenič Starčič, A., Hlebec, V., Knaflič, L., Klemenčič, S., Dobrovoljc, A. (2002). Evalvacija socialno-integracijske vloge programa PUM: evalvacijska študija: vmesno poročilo. Filozofska fakulteta.
- Izhodišča za kurikularno prenovu izobraževanja odraslih in programov za izobraževanje odraslih. (1998). Nacionalni kurikularni svet, Področna kurikularna komisija za izobraževanje odraslih. Andragoški center Slovenije.

- Mirčeva, J., Sotošek, A. in Žalec, N. (2018) *Strateške podlage za prenovno programa Osnovna šola za odrasle (OŠO)*, dostopno na <https://www.acs.si/digitalna-bralnica/strateske-podlage-za-prenovo-programa-osnovna-sola-za-odrasle/>
- Možina, E. (ur.) (2016). Osnovna šola za odrasle. Podoba in Poslanstvo. URN:NBN:SI:DOC-VM4EIV39 from <http://www.dlib.si/>; ; <http://www.dlib.si/?URN=URN:NBN:SI:DOC-VM4EIV39>
- Možina, E., Mirčeva, J., Zagmajster, M., Žalec, N., Kos Knez, S., Žakelj, A., Poznanovič, M., Vičar, M., Bačnik, A., Lilek, D., Božič, S., Kogoj, B., Velikonja, M., Košak Babuder, M., Golob, A., Kavkler, M., Koren, G., Štukelj, M. (2012). Evalvacija Osnovne šole za odrasle. Zaključno poročilo o rezultatih evalvacije programa 2011 – 2012. Dostopno na spletu: https://arhiv.acs.si/porocila/Evalvacija_Osnovne_sole_za_odrasle.pdf
- Nacionalni program ukrepov Vlade RS za Rome za obdobje 2021 – 2030. Ljubljana: Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti.
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022-2030. (Uradni list RS, št. 49/22)
- Zakon o izobraževanju odraslih ZIO-1 (UL RS, št. 6/18 in 189/20 - ZFRO)
- Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13, 46/16 – ZOFVI-K in 76/23)
- Skalar, M. (2019). Poročilo civilne družbe spremljanja izvajanja nacionalne strategije vključevanja Romov v Sloveniji. Evropska komisija. Dostopno na spletu: <https://cps.ceu.edu/sites/cps.ceu.edu/files/attachment/basicpage/3034/rcm-civil-society-monitoring-report-2-slovenia-2018-eprint-si.pdf>
- Žalec, N. (2021). *Poročilo o analizi potreb izvajalcev po sistemski podpori pri izvajanju programa Osnovna šola za odrasle*. Ljubljana: Andragoški center Slovenije.